

Vogel



ENNE KOENS

VOGEL

Pimento

De schrijver ontving voor het schrijven van dit boek een  
stimuleringsbeurs van het Nederlands Letterenfonds



[www.uitgeverijpimento.nl](http://www.uitgeverijpimento.nl)

[www.ennekoens.nl](http://www.ennekoens.nl)

Tekst © 2011 Enne Koens

© 2011 Enne Koens en Pimento, Amsterdam

Omslagbeeld Saba Shengelia

Young adult-logo twelph.com

Omslagontwerp Marry van Baar

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 499 2480 5

NUR 285/301

Pimento is een imprint van FMB uitgevers bv



# 1

Ze gaat. Ze neemt niet de tijd om haar diploma af te halen. Het enige wat haar spijt is Suus, die zal alleen met de lamzakken achterblijven.

Op haar kamer vult ze een tas met het hoognodige. Kleren, schoenen, laarzen, een regenjas. Haar tandenborstel, paspoort, bankpapieren, een paar boeken, haar cd's (ze heeft er zeven) en de informatiepapieren van de universiteit. Er past niet veel in en als hij vol zit, stopt ze met pakken.

Wat is genoeg? vraagt ze zich af en ze kijkt naar de spullen die ze bij elkaar heeft gezocht. Spullen om geld op te nemen, aan te tonen wie ze is en spullen om zich te beschermen tegen regen of kou.

Weinig is genoeg. Ze sluit de tas en voelt zich licht en los van alles.

Op school heeft ze de plattegrond uitgeprint van de stad waar ze gaat wonen. Straks zal de wereld van haar beeldscherm in het echt aan haar voeten liggen. Straks zal ze door de Stationsweg lopen, daarna door de Steenstraat en dan over de Blauwpoortsbrug. De grachten zullen liggen waar ze al die tijd hebben gelegen en de terrassen zullen vol met mensen zitten. Straks zal ze in de wereld zijn die ze nu alleen nog virtueel heeft bezocht.

Vanaf haar bed kijkt ze naar de zonsopgang die haar moeder lang geleden voor haar op de muur heeft geschilderd, en naar

de houten vloer, waar ze zich nooit geruisloos over kan verplaatsen.

Dan staat ze op en draagt haar tas de trap af. Ze zet hem in de gang neer.

Ze gaat de kamer binnen. Haar moeder is bezig met iets, maar Berre ziet niet wat, omdat haar hoofd te vol is van wat ze zal gaan zeggen. Haar moeder kijkt op. Berre neemt niet de tijd te registreren hoe haar moeder kijkt, de woorden vallen plompverloren uit haar mond.

‘Ik ga weg.’

Het bloed kruipt razendsnel naar haar wangen en bonst in haar vingertoppen. Opeens weet ze niet meer zeker of dit de juiste beslissing is. Staat het in verhouding tot wat zich heeft afgespeeld? Tegelijkertijd voelt ze haar hart opspringen bij de gedachte dat ze zo meteen zal zijn ontsnapt. Dat ze het zandpad af zal lopen en de straat uit, en dat ze nooit meer terug zal komen.

‘Waar ga je naartoe?’

‘Ik heb het adres voor je opgeschreven.’

Ze geeft haar het papiertje waar ze haar adres en telefoonnummer op had geschreven.

Haar moeder bekijkt het papier en laat de naam van de kleine stad op zich inwerken. ‘Waarom?’ vraagt ze.

Het is eind mei. Vanochtend heeft Berre haar laatste examen gemaakt. Ze weet zeker dat ze geslaagd is. Na de zomervakantie gaat iedereen weg, behalve de sufferds die de rest van hun leven in het dorp zullen blijven hangen. Berre gaat nu, want tot na de zomervakantie houdt ze het niet meer vol. Dat zegt ze niet, maar ze weet al dat ze niet zal bellen, dat ze niet terug zal ko-

men in het weekend en dat ze, als het aan haar ligt, geen enkele gedachte meer aan haar moeder zal wijden. Haar oude leven eindigt hier.

Ze haalt haar schouders op. ‘Gewoon.’

Dat zegt ze als dingen te gecompliceerd zijn om te zeggen. ‘Gewoon’ zijn alle onzegbare dingen bij elkaar opgeteld. ‘Gewoon’ betekent ook: ‘dat gaat je niets aan’ of: ‘bemoei je met je eigen zaken’. Haar moeder tilt een hand op. Berre duwt de hand weg. Ze wil niet worden getroost en ze kan nauwelijks haar ongeduld verbergen om de deur uit te rennen met haar tas die klaarstaat om te vertrekken.

Haar moeder draait zich abrupt om, verbergt haar gezicht in haar handen en verdwijnt naar boven. Dat doet ze vaker. Berre vindt haar dan op een klein meisje lijken. Ze kan stampvoeten als een klein meisje en huilen als een klein meisje, met hikken en snotteren en alles erop en eraan. Het overtuigt Berre niet meer. Ze blijft midden in de kamer staan en luistert naar het geluid van miskend snikken dat ze maar al te goed kent. Zij zal later nooit zo worden, neemt ze zich voor. Als het ooit zover komt dat ze moet huilen om iets te krijgen, dan zal ze niet huilen, maar weggaan. Ze loopt terug de gang in, tilt haar tas op en gaat.

Ze loopt het karrenspoor af, slaat de weg in naar het dorp en loopt langs de velden. Heel in de verte ziet ze de spoorweg tegen de huizen afgetekend. Steeds sneller loopt ze tot ze het station nadert en dan begint ze te lachen, eerst vanbinnen, daarna neemt de lach bezit van haar gezicht, van haar rug. Zelfs haar handen lachen.

## 2

Ze neemt de trein naar de kleine stad. In de stationshal zoekt ze naar bordjes of aanwijzingen die haar naar het centrum moeten leiden. Voor het station is een plein waar de wind uit alle hoeken vrij spel heeft. Ze is maar twee uur verwijderd van haar oude huis. Hier ruikt de lucht naar zee.

Haar tas is zwaar. Ze loopt langs een grand café en steekt een brug over, dan langs een brillenzaak, weer een brug over en langs een drijvend restaurant en een pizzeria. De riem van haar tas snijdt in het vlees van haar schouder. Dan slaat ze de steeg in. Voor een groene deur, nummer zeventien, staat ze stil en belt aan. Een man met een buik in een XL T-shirt doet open.

‘Williams,’ fluistert hij schor.

Hij moet haar huisbaas zijn. Zijn shirt zit vol vlekken en hij ruikt naar drank, maar hij verwacht haar. Vier trappen moeten ze op om bij de kamer te komen. Williams spreekt geen Nederlands, ze mailden in het Engels, maar nu komt er geen woord over zijn lippen; hij gaat haar zwijgend voor omhoog. Ze probeert langs hem heen te kijken om haar kamerdeur te kunnen zien, maar Williams gaat aan alle deuren voorbij. Deuren met stickers, een poster van een held, een bak met paraplu's en ergens staan twee schoenen op de drempel van een deur op hun baas te wachten, hun neuzen geheven. Helemaal boven in het pand onder het schuine dak zijn nog drie deuren. Williams opent de deur naar de kamer aan de voorkant. Zijn T-shirt is



onder zijn oksels gescheurd. Ze vraagt zich af of ze daar conclusies uit moet trekken. Samen kijken ze naar binnen.

Twee ramen en één deur naar een balkon.

Berre zoekt naar een herkenningspunt, iets om aan af te lezen dat zij het is die hier woont. Haar blik glijdt over de witte wanden, over de vale vloerbedekking.

Negentien vierkante meter en elke centimeter is van haar.

Een vogel. Een vuilniswagen. Iemand trekt een wc door. De koelkast zoemt. Williams kijkt met haar mee. Hij heeft een verontschuldigende blik in zijn ogen. Er staat een tafel bij het raam. Haar tafel. Er staan twee stoelen. Haar stoelen. Met alles in de kamer en met de kamer zelf heeft ze zich al geïdentificeerd, daar heeft ze maar een paar ogenblikken voor nodig gehad. Het aanrecht, de kast, het gasstel, de kozijnen en het smalle eenpersoonsbed.

‘Thank you very much,’ zegt ze gemeend.

Williams knikt.

‘Borg. Half the rent. Huur.’

Ze knikt.

‘Pay now,’ voegt hij eraan toe.

Ze geeft hem het geld en probeert daarbij zo betrouwbaar mogelijk te kijken.

‘Next month, you don’t pay, you leave, same day.’

‘Oké.’

Hij geeft haar de sleutels. Eén van de voordeur beneden en één van haar kamerdeur.

Ze zou het fijn vinden iemand te hebben om aan te kunnen vragen of dit de normale gang van zaken is. Sloffend verdwijnt hij de trappen weer af. Ze doet de deur achter hem dicht. Een

tijdlang staat ze stil, ze voelt zich bijna te gelukkig om te bewegen, dan opent ze de deur naar het balkon. Een smalle strook, net breed genoeg om haar voeten op te zetten. Als ze voorover leunt, over het metalen hek, kan ze de steeg zien, diep beneden haar. Ze kan naar binnen kijken in de huizen aan de overkant. Het is rustig op straat. Een pastelkleurige Mercedes wordt schokkerig ingeparkeerd, hij tikt tot twee keer toe de auto erachter aan. Als de Mercedes eenmaal staat, springt er een kleine man uit, die op zijn knieën de achterkant van zijn auto inspecteert. Hij streelt zijn bumper alsof het de huid van een pasgeboren baby is. De klok slaat zes. Haar leven is begonnen.

Ze legt haar spullen in de kast en haar papieren op de plank boven de tafel.

Achttien jaar is ze en alle mogelijkheden voor geluk zijn voorhanden. Ze draagt haar oude grijze vest, haar katoenen broek en witte ondergoed, maar nieuwe kleren zijn overal te koop. Niemand zal aan haar zien waar ze vandaan komt.

Ze droomt van koffiedrinken op een terras. Ze droomt van champagne uit hoge glazen en van diepe gesprekken over de zin van het leven. Er moeten mannen zijn in deze stad die haar de echte wereld willen laten zien. Mannen die plekken kennen en dingen weten. Er moeten beste vriendinnen wonen in deze stad, ze kent ze alleen nog niet.

Ze opent de keukenkastjes: vier borden, vier glazen. De lades: vier messen, vier vorken, vier lepels. De koelkast: leeg. In de gang hangt een telefoon. Op het behang hebben haar voorgangers telefoonnummers genoteerd. Ze loopt ernaartoe om ze te

kunnen lezen. A.M. DE GROTE 5767703. BIMBO L. 0626560541. MENEER JANSSEN 5133196. Terug in de kamer probeert ze te kijken alsof ze die voor het eerst ziet. Dat lukt nu al niet meer.

*Ik heb een kamer, mama. Een kamer met balkon.*

Een balkon om op te ontbijten. Want dat besluit ze daar, op dat moment, dat zij zo iemand is die elke dag op haar balkon ontbijt. Brood met oude kaas, zwarte koffie en een krant. Oploskoffie, want oploskoffie is veel lekkerder dan echte koffie. Omdat oploskoffie smaakt zoals de mensen hopen dat echte koffie smaakt. Een bedachte smaak, gemaakt uit een herinnering.

*Zo leef ik nu, mama. Heel anders dan hoe wij samen leefden.*

De deuren van de keukenkastjes hangen scheef in hun scharnieren. Ze vindt ze mooi. Ook de zwarte schimmel op het douche gordijn vindt ze mooi, en de afbladderende verf op de kozijnen. De vochtkringen op haar plafond vindt ze mooi en ze is zich al gaan hechten aan het kraken van de trap.

### 3

Omdat ze geld moet verdienen, is ze het duurste restaurant dat ze kan vinden binnengelopen. Nu staat ze tegenover de baas in zwarte blouse en gestreepte sloof.

‘Henry,’ stelt hij zichzelf voor. ‘Dus jij wilt afwassen?’

‘Ja.’

‘Heb je al eerder gewerkt?’

‘Nee.’

‘Maar je kunt hard werken?’

‘Ja.’

‘En je kan tegen een geintje?’

Ze knikt. Geintjes. Ze weet niet wat hij er precies mee bedoelt, maar het lijkt haar beter om alles te beamen.

‘Er staan alleen maar mannen in de keuken.’

Weer knikt ze. Haar leven heeft zich tot nu toe gekenmerkt door de afwezigheid van mannen, ze kijkt ernaar uit de man haar leven binnen te halen.

‘Goed, dan zie ik je morgen om drie uur stipt.’

*Mama! Ik heb een baan! Als je nu zou bellen, zou ik je kunnen vertellen dat ik een baan heb.*

Ze bekijkt de nieuwe stad alsof ze er op vakantie is. Niets is er bekend. Een hoek omslaan is al een avontuur op zich.

Als ze de steeg uit loopt, vindt ze het stadhuis en de markt, ze vindt kleine en grote boekwinkels, een bibliotheek en win-

kels die ze in het dorp ook hadden: de HEMA, de V&D en de Blokker.

Op straat koopt ze een fiets voor tien euro. De fietsen zijn goedkoop in deze stad. Ze fietst naar alle uiteinden en daarna nog verder, de stad uit. In haar hoofd maakt ze een plattegrond. Ze probeert de witte vlakken erop in te kleuren. Er zijn de grachten en het centrum. Er zijn de singels die het centrum omvatten. Vlak daarbuiten ligt het station.

De studenten zijn in de zomer de stad uit, ze kan ze niet vinden tussen de winkelende mensen op de Haarlemmerstraat. Ze vindt ze ook niet in de koele bibliotheek waar ze graag zit te lezen.

Er zijn de kerken, ze liggen op terpen van kinderhoofdjes. Er zijn de kroegen die ze nog niet binnen durft te gaan. Ze leest hun namen en onthoudt ze: Barrera, De Uyl van Hoogland, Babbels, Camino Real, Sus Antigoon, De Grote Beer, Odessa, Annie's, De Bruine Boon, De Hooykist, La Bota, De Tregter en The Duke.

Terwijl ze langs de Rijn loopt, bedenkt ze dat ze een nieuwe naam nodig heeft. Een naam voor het leven dat ze nu leidt, een naam zonder herinneringen.

Het moet een gewone naam zijn. Gewoner dan 'Berre'.

Bij de brug staat ze stil en bekijkt de levendigheid om haar heen: er worden kramen opgebouwd voor de markt morgen, mensen buigen zich over de schappen in de platenzaak achter haar en voor haar steken mensen haastig het Stadhuisplein over.

Elke.

'Elke' klinkt normaal en betekent 'iedereen'.

In de supermarkt koopt ze een zak soep. GROENE GROENTE-SOEP, staat erop. Ze knijpt in de zak en voelt de soep onder haar handen bewegen.

Met open mond sluipt ze langs de schappen, alsof ze zichzelf nog niet echt toestemming heeft gegeven dit paradijs te betreden. Ze kijkt naar de doosjes, de zakjes, de plaatjes, de aanbiedingen.

Vanaf nu zal ze elke dag eten kopen waarvan ze zich zo min mogelijk kan voorstellen wat het is. Ze ziet het als scholing. Ze moet zichzelf wereldwijs maken nog voor het studiejaar begint, nog voor ze de confrontatie zal aangaan met de mensen die haar vrienden zullen worden.

Thuis aten haar moeder en zij wisselende combinaties van gerst, gewelde tarwe en pastinaken. Ze aten groente uit de tuin die ze nooit helemaal schoon kregen; het zand knarste tussen hun tanden.

‘Zand schuurt de maag,’ zei haar moeder.

Bessen aten ze rechtstreeks van de struik. Ze aten sla van paardenbloemblad en dronken vlierbloesemsiroop. Berre werd naar buiten gestuurd met rubberen handschoenen aan om brandnetels te snijden voor de soep. Haar moeder en zij kwamen alleen in biologische winkels, waar ze papieren zakken meegaven en brood verkochten waar je je tanden op brak, en sla met stenen en slakken. Ze aten al hun voedsel onbewerkt, onbespoten en met de klei er nog aan.

Maar nu kan alles, ze hoeft alleen maar haar ogen te sluiten en te bedenken wat ze diep vanbinnen wenst. Te bedenken of ze verlangt naar geitenkaas of chocopasta, naar kauwgomballen of studentenhaver. Naar ovenfrietten, sushi, roze koeken of

paksoi. Naar cornflakes, Fries suikerbrood of een mueslireep.

Als ze door de supermarkt dwaalt, laat ze de zeeën van mogelijkheden op zich inwerken. De overvloed aan producten die ze zou kunnen wensen, vervullen haar met een mateloos optimisme. Ze ziet mango's en papadums, ze ziet soep in poedervorm en snelkookrijst. Ze ziet puddingbroodjes, afbakbroodjes, chocolate chip cookies, voorgesneden andijvie en hüttenkäse. Alles bestaat. Zelfs prinsessenmacaroni bestaat. En de verpakkingen zijn zo mooi. Alles is per stuk verpakt of in tubes, doosjes of knijpzakjes. Terwijl zij al die tijd op koolrabi en speltbrood zat te knagen, heeft de mens zich hier gelaafd aan een al maar uitdijend scala van keuzemogelijkheden. Alles wat te wensen valt, aten de anderen.

Aarzelend betreedt ze het koele restaurant. Aan het plafond draaien grote ventilatoren. De muren zijn olijfgroen en de vloer is zwart. De kaarsen zijn aangestoken. Ze hoopt dat ze haar zullen herkennen en dat het echt waar is dat ze op haar zitten te wachten, dat er anders niemand is om de afwas te doen.

Henry neemt haar mee naar zolder. Het is er benauwd, de zon staat pal op het dak. Hij wijst haar waar de sloven en buizen liggen. Hij doet haar voor hoe ze haar buis moet dichtknopen en hoe ze het schort moet ombinden.

Hij schuift de administratie opzij, veegt wat muizenkeutels van het bureau en slaat hard met zijn vlakke hand op het lege tafelblad. 'Je krijgt geen contract, schatje. Dat kan ik me niet veroorloven.' Hij wijst naar haar met een licht geheven vinger. 'Maar ik verwacht wel dat je er bent, want anders heb ik een probleem.'

Ze knikt.

‘En nu aan het werk.’

Ze volgt hem de smalle trap af. Hij wijst haar de afwas-machine en vertelt hoe ze de keuken en de toiletten dient achter te laten aan het eind van de avond.

Het is een goed restaurant, het heeft een Franse naam en de menukaart is ook in het Frans. Bouillabaisse, confit de canard, îles flottantes, crème brûlée en baba au rhum.

Ze lopen naar de andere kant.

‘De warme kant. De kant voor bakken en braden, het hoofdgerecht wordt hier bereid, *mon ange*.’

De chef vraagt of ze de mosterdsoep wil proeven. Hij ziet er niet uit als een chef. Hij is klein en staat licht gebogen. Hij bekijkt haar met glinsterende ogen vanonder zijn wenkbrauwen. Hij neemt een schone lepel en vult hem tegen de wand van de pan. De soep is ongelooflijk. Ze heeft nog nooit zoiets geproefd. Ze voelt zich uitverkoren.

‘Beschrijf hem.’

‘Lekker.’

‘Nee, de smaak, beschrijf me de smaak en de structuur.’

‘Zout en zuur.’

‘Heel goed, en korrelig en vet, ja toch?’

‘Ja.’

‘Het zijn altijd tegenstellingen.’

Henry trekt haar mee. ‘Mooi geweest, chef, ze heeft geen scholing nodig. Ze hoeft alleen maar te poetsen.’

De chef haalt zijn schouders op en knipoogt.

‘Hij is de chef, maar ik ben hier de baas,’ waarschuwt Henry als ze weer bij de afwasmachine staan.



Ze knikt. ‘Tot hoe laat werken we?’

‘Je zal tegen één of twee uur vannacht klaar zijn. Daarna drinken we bier aan tafel negen. Soms gaan we de stad in. Je moet de adrenaline van zo’n avond kwijt, *comprendre?* De koks beginnen om drie uur. Jij om vier uur. Dan maak je alles schoon wat zij smerig hebben gemaakt tijdens de mise-en-place. We eten samen om vijf uur.’

Henry wijst haar de functies van de knoppen op de machine en laat haar zien hoe ze het apparaat moet schoonmaken. Ondertussen rijst er achter haar een toren op aan pannen. Henry ziet het ook en verdwijnt naar boven.

Ze neemt plaats achter haar machine en begint te laden. Er zijn lades voor borden en lades voor glazen en bestek. Het is net een computerspel: het vullen van leemtes met kommetjes, een handjevol messen of een pan. Het gaat steeds sneller. Ze laat zich meevoeren op de cadans van spoelen, laden, legen. De koks roepen naar elkaar. Het is vol in de keuken, maar niemand botst, er is niets wat valt.

‘*À table!*’ brult Henry tegen vijven. De koks ritsen met hun scherpe messen een stapel vacuümverpakkingen open en bakken het vlees. Ze nemen witbrood mee in een mand, friet, mayonaise en verse pesto. Ze eten aan de lange tafel voor in het restaurant. Tafel negen is de personeelstafel. Maurice heeft hem gedekt met simpele borden, messen en vorken. De koks snijden het vlees open dat nog bloedt aan de binnenkant. Ze dopen het brood in het uitwaaiende bloed, vouwen het dubbel en schuiven het naar binnen. Ze doet ze na, probeert te verbergen dat ze nog nooit rauw vlees heeft gegeten. Sommigen van hen eten meer dan een kilo. Ze praten niet veel tijdens het

eten. Alleen: ‘Heb jij de frambozencoulis gedaan, chef?’ of: ‘Om zeven uur acht op dertien, die zijn voor jou, Sebas.’

Om zes uur ontrolt zich de avond. De koks die even tevoren nog tegen het aanrechtblad geleund anekdotes oplepelden, buigen zich nu over de borden. De magnetron tingelt, het belletje voor de bediening gaat, Radio 538 mengt zich in de veelheid aan geluiden, het frituurvet sist en de pannen kletteren op het zestienpitsfornuis.

Het gaat goed. Soms groeit de vaat uit tot een onoverzichtelijke berg en slaat even de paniek toe. Ze voert het tempo op: vult, stapelt, spoelt, schrobt, sorteert. Een uur later is ze door de piek heen en kan ze de borden van de bediening aanpakken als ze naar binnen stormen.

Als ze uiteindelijk om twee uur de keuken verlaat en zich onder het zachte gemompel aan de personeelstafel mengt, wordt ze op haar schouders geslagen.

‘Deze mag blijven, Henry.’

‘Waar heb je haar vandaan gehaald?’

‘*Mais, non.* Ze is zelf onder haar steen vandaan gekropen en hierheen komen lopen.’

‘Goed gedaan, meisje, goed gedaan.’

‘Bier?’ vraagt Maurice.

‘Doe maar water.’

Dat is grappig. De koks zakken haast onder tafel van het lachen.

‘Water is voor honden!’

‘Cola dan.’

Cola is vast goed, want cola was het meest verboden van alle

frisdranken, die trouwens allemaal verboden waren. Cola was vergif.

‘Eén cola hier!’

Haar nieuwe leven lijkt een beschutte oase. Zolang ze nergens aan wordt herinnerd, is alles goed. Elke dag is gevuld met een grenzeloze tijd die mag worden verlummeld. Om vier uur meldt ze zich in het restaurant, daarvoor is er niets.

De ochtenden voltrekken zich zonder dat ze enig initiatief ontplooit. Soms fietst ze. Soms doet ze wat boodschappen. Soms eet ze een tosti in het café van de bibliotheek. Ze leest er de krant en boeken over deze tijd. *Kind en nieuwe media* en *Het maakbare brein*. Soms kruipt ze na het opstaan weer terug in bed. Ze heeft geen plan, ze laat de dag haar identiteit bepalen. De situatie bepaalt haar handelen en haar handelen bepaalt wie ze is. Misschien is ze iemand die uitslaapt omdat ze tot laat heeft gewerkt. Misschien is ze iemand die eerst, meteen na het opstaan, zwarte koffie drinkt.

Een straf bakkie, noemen de koks het. Ze drinkt haar koffie zwart en straf.

Het allerlaatste wat ze moet doen op de avond is de grill schoonmaken met een staalborstel. De koks zijn de keuken al uit. Ze drinken bier aan tafel negen. Elke heeft negen avonden aansluitend gewerkt. Ze is zo moe dat ze wankelt en zich vastgrijpt aan de rand van de frituur. Het topje van haar wijsvinger verbrandt. De chef koelt haar vinger in een teiltje met smeltend ijs. Daarna verbindt hij haar. De koks geven haar jenever, maar ze gelooft niet dat dat ergens tegen helpt.

Henry wil niet dat ze naar de dokter gaat.

‘Ik heb geen dokter,’ zegt ze.

Hij knikt alsof ze iets heel verstandigs heeft gezegd. De wereld golft op en neer voor haar ogen als een losgeraakt schip. De kaarsen en de witte tafellakens, de servetten: alles beweegt. Ze schenken haar opnieuw jenever in en zeggen dat ze zo maar moet gaan slapen, dat ze morgen vrij heeft en overmorgen ook, als ze erop staat tenminste.

Sebastiaan brengt haar naar huis. Hij ondersteunt haar. Sebastiaan is groot, minstens twee meter lang, en hij heeft een stem waarbij Pavarotti verbleekt tot het kleinste kippetje uit het hoenderhok. Zijn witte koksbus en blauw geruite broek doet hij nooit uit, ze heeft hem in elk geval nooit zonder gezien, ook na het werk niet, ze vermoedt dat hij er zelfs in slaapt. Hij laat haar zijn handen zien. Ze zijn bedekt met witte dunne strepen.

‘Voel eens?’

Met haar goede hand bevoelt ze het oppervlak. Zijn huid is een aaneenschakeling van hobbelige verdikkingen.

‘De messen zijn scherp,’ zegt hij. ‘Het hoort erbij.’ Hij glimlacht.

Hij steekt een van zijn grote harige armen onder haar oksel door en geeft de richting aan waarin ze lopen. Als ze bijna bij haar huis zijn vraagt ze zich af of ze hem moet zoenen. Thuisbrengen betekent zoenen, ja toch, of niet? Ze meent zich te herinneren dat ze dat ergens heeft gelezen. Ze wankelt en gaat op haar tenen staan om hem een kus te geven. Zijn stoppels schaven langs haar wang. Hij ruikt naar bier en afwaswater. Of is zij dat? Alles ruikt naar bier en afwaswater. Haar jas, zijn haar, de hele wereld ruikt naar bier en afwaswater. En naar zeep, visresten en mayonaise.